EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

23. aprill 2009 *

Kohtuasjas C-509/07,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Tribunale di Bergamo (Itaalia) 4. oktoobri 2007. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 21. novembril 2007, menetluses

Luigi Scarpelli

versus

NEOS Banca SpA,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees P. Jann (ettekandja), kohtunikud M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet ja E. Levits,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

kohtujurist: J. Mazák,
kohtusekretär: ametnik R. Şereş,

arvestades kirjalikus menetluses ja 11. detsembri 2008. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– L. Scarpelli, esindaja: *avvocato* F. Maffettini ja *avvocato* G. Pozzi,

– NEOS Banca SpA, esindaja: *avvocato* S. Beccari,

– Itaalia valitsus, esindaja: R. Adam, keda abistas *avvocato dello Stato* W. Ferrante,

– Saksamaa valitsus, esindajad: M. Lumma ja J. Kemper,

– Ungari valitsus, esindajad: J. Fazekas, R. Somssich ja K. Borvölgyi,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: L. Pignataro-Nolin ja W. Wils,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 22. detsembri 1986. aasta direktiivi 87/102/EMÜ tarbijakrediiti käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT L 42, lk 48; ELT eriväljaanne 15/01, lk 326) artikli 11 lõike 2 tõlgendamist.

2 See taotlus on esitatud L. Scarpelli ja NEOS Banca SpA (edaspidi „NEOS Banca") vahelises kohtuvaidluses, mille ese on mootorsõiduki, mida kunagi üle ei antud, ostmiseks sõlmitud krediidilepingu täitmine.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

3 Direktiivi 87/102 põhjendus 21 sätestab:

„seoses kauba või teenustega, mille omandamiseks on tarbija sõlminud krediidilepingu, peaksid tarbijal vähemalt allpool kindlaksmääratud asjaoludel olema krediidiandja ees õigused, mis lisanduvad tavapärastele lepingulistele õigustele krediidiandja ning kauba tarnija või teenuste osutaja ees; eespool nimetatud asjaolud kehtivad juhul, kui krediidiandja ja kaubatarnija või teenuste osutaja vahel on juba varem sõlmitud leping, mille alusel krediidiandja annab kõnesoleva tarnija või teenuste osutaja klientidele krediiti ainult selleks, et võimaldada tarbijal omandada kaupa või saada teenuseid kõnesolevalt tarnijalt või teenuste osutajalt".

4 Sama direktiivi põhjendus 25 sätestab:

„käesoleva direktiiviga teataval määral ühtlustatakse tarbijakrediiti käsitlevaid liikmesriikide õigusnorme ning luuakse teatav tarbijakaitse tase, kuid liikmesriike ei tohiks siiski takistada säilitamast või vastu võtmast rangemaid tarbijakaitsemeetmeid, asutamislepingust tulenevaid kohustusi nõuetekohaselt arvesse võttes".

5 Nimetatud direktiivi artikli 11 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Liikmesriigid tagavad, et krediidilepingute olemasolu ei mõjuta ühelgi viisil tarbija õigusi kõnealuse lepingu alusel ostetud kauba tarnija või osutatud teenuste pakkuja suhtes juhul, kui kaupa ei tarnita või teenuseid ei osutata või kui need mõnel muul viisil ei vasta tarnelepingule.

2. Kui:

a) tarbija sõlmib krediidilepingu kauba ostmiseks või teenuste saamiseks isikuga, kes ei ole kauba tarnija või teenuste osutaja;

b) krediidiandja ning kauba tarnija või teenuste osutaja vahel on juba varem sõlmitud leping, mille kohaselt krediidiandja annab kõnesoleva tarnija või teenuste osutaja klientidele krediiti ainult selleks, et anda tarbijale võimalus saada kaupa või teenuseid kõnesolevalt tarnijalt või teenuste osutajalt;

c) punktis a nimetatud tarbija saab krediiti kõnealuse varem sõlmitud lepingu alusel;

d) krediidilepinguga hõlmatavat kaupa või teenust ei tarnita või tarnitakse ainult osaliselt või kui see ei vasta asjakohasele tarnelepingule; ja

e) tarbija on tarnijalt või teenuste osutajalt oma õiguste kohaselt parandusmeetmeid nõudnud tulutult,

on tarbijal õigus nõuda parandusmeetmete võtmist krediidiandjalt. Liikmesriigid määravad kindlaks, kui suurel määral ja millistel tingimustel on kõnealused parandusmeetmed teostatavad."

Siseriiklikud õigusnormid

6 6. septembri 2005. aasta seadusandliku dekreedi nr 206 (*GURI* nr 235 regulaarne lisa, 8.10.2005) artikkel 42 sätestab:

„Juhul kui kaubatarnija või teenuste osutaja ei täida lepingut, on tarbijal, kes on tulutult seda lepingut täitnud, õigus nõuda krediidiandjalt juba makstud summade piires parandusmeetmete võtmist, tingimusel, et lepingu kohaselt on krediidiandjal tarnija klientidele krediidi andmise ainuõigus. Kolmandad pooled, kellele krediidiandja on andnud oma krediidilepingust tulenevad õigused, on krediidiandjaga võrdselt vastutavad."

7 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toob siiski välja, et Itaalia kohtupraktika kohaselt ei sõltu tarbija väidetavad õigused sellest, kas krediidiandja ja tarnija vahel eksisteerib ainuõiguslik kokkulepe või mitte.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

8 Ostja L. Scarpelli, kes pöördus müüja, äriühingu Autobrembate, mille omanik on Brioli Duilio, poole sooviga osta auto margiga Audi A41900 TD, kirjutas 20. juunil 2003. aastal alla niinimetatud mootorsõiduki müügilepingule, kui ka müüja poolt talle esitatud taotlusvormile, millega ta taotles laenu Finemiro SpA-lt, kelle õigusjärglane on krediidiandja NEOS Banca.

9 L. Scarpelli maksis 10 000 eurot Brioli Duilio nimele väljastatud tšekiga ning lisaks juba makstud 10 000 euro suurusele summale sai ta laenu summas 19 130 eurot. L. Scarpelli hakkas nimetatud krediidiandjalt saadud laenu tagasi maksma 402 euro suuruste igakuiste osamaksetena.

10 Pärast 24. igakuist osamakset, kokku summas 9 648 eurot, millele lisandus 130 eurot komisjonitasuna, keeldus L. Scarpelli igakuiseid osamakseid sooritamast, kuna mootorsõidukit ei olnud talle ikka veel üle antud.

11 Finemiro SpA teavitas L. Scarpellit makseettepanekust maksta järelejäänud osa, mis on hinnanguliselt 15 678,38 eurot ning millele lisanduvad intressid.

12 Pärast seda kuulutas äriühing Autobrembate välja pankroti ning L. Scarpelli omandatud sõidukit ei antud talle kunagi üle.

13 L. Scarpelli esitas makseettepaneku vastu vastulause väites, et tal ei ole kohustust järelejäänud igakuiseid osamakseid tasuda. Lisaks nõudis ta NEOS Bancale igakuiste osamaksetena makstud 9 778 euro hüvitamist, võttes arvesse raha väärtuse langemist ning millele lisanduvad seadusjärgsed intressid.

14 NEOS Banca pöördus kohtusse, vaieldes L. Scarpelli nõuetele vastu põhjendusel, et direktiivi 87/102 artikkel 11 sätestab, et krediidiandja on vastutusest vabastatud kõigil juhtudel, kui viimase ja tarnija vahel puudub ainuõiguslik suhe.

15 Sellega seoses viitas NEOS Banca siseriiklikele ja ühenduse õiguse sätetele, eriti 6. septembri 2005. aasta seadusandliku dekreedi nr 206 artiklile 42, väites, et juhul kui finantseerimine on aset leidnud ilma ainuõigusliku suhteta, ei ole tarbijal õigust krediidiandja vastu nõudeid esitada, kuna selline võimalus on piiratud ainult juhtudega, kus eksisteerib ainuõiguslik suhe.

16 On selge, et NEOS Banca ja äriühing Autobrembate vahel ei eksisteeri sellist ainuõiguslikku suhet.

17 Tribunale di Bergamo sõnul ei ole direktiivi 87/102 põhjenduses 21 antud teavet arvestades kindel, et ainuõiguslik suhe on vajalik tingimus selleks, et anda tarbijale rohkem õigusi.

18 Nendel asjaoludel otsustas Tribunale di Bergamo menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas direktiivi 87/102 artikli 11 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et müüja ja krediidiandja vaheline leping, mille alusel on nimetatud krediidiandjal müüja klientidele krediidi andmise ainuõigus, kujutab endast vajalikku tingimust selleks, et tarbijal oleks õigus esitada nõudeid krediidiandja vastu juhul, kui müüja ei ole täitnud oma kohustust, ka

siis, kui tarbija nõuab kohtus a) üksnes krediidilepingu lõpetamist või b) selle lepingu lõpetamist ja sellest tulenevat krediidiandjale juba makstud summade hüvitamist.”

Eelotsuse küsimus

19 Selle küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas selleks, et tarbija saaks esitada krediidiandja vastu müügilepingu täitmata jätmise korral kohtusse hagi, on vajalik, et krediidiandja ja tarnija vahel oleks kokku lepitud ainuõiguslikkuse klauslis. Eelkõige küsib Tribunale di Bergamo, et kas selline tingimus on vajalik, et nõuda krediidilepingu lõpetamist ja krediidiasutusele juba tasutud summade hüvitamist.

20 Mis puudutab direktiivi 87/102 eesmärke, siis tuleneb direktiivi põhjendustest, et see on vastu võetud kahel eesmärgil: esiteks tagada ühise tarbijakrediidituru loomine (põhjendused 3–5), ja teiseks niisugust krediiti võtvate tarbijate kaitse (põhjendused 6, 7 ja 9) (23. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-208/98: Berliner Kindl Brauerei, EKL 2000, lk I-1741, punkt 20, ja 4. märtsi 2004. aasta otsus kohtuasjas C-264/02: Cofinoga, EKL 2004, lk I-2157, punkt 25).

21 Sellega seoses sätestab nimetatud direktiivi artikkel 11 esiteks tarbija õiguse esitada nõudeid krediidiandja vastu juhul, kui kõnealune kaubatarnija või teenuste osutaja ei ole oma kohustusi täitnud või kui need ei vasta lepingule, ja teiseks allutab sellise õiguse reale tingimustele, mille hulka kuulub ka krediidiandja ja tarnija vahelise ainuõigusliku suhte olemasolu.

22 Seda sätet tuleb tõlgendada koosmõjus direktiivi 87/102 põhjendusega 21, mis viitab nimetatud direktiivi artiklis 11 ette nähtud suhtele ja sätestab sõnaselgelt, et „[…] tarbijal [peaksid] vähemalt allpool kindlaksmääratud asjaoludel olema krediidiandja ees õigused, mis lisanduvad tavapärastele lepingulistele õigustele krediidiandja ning kauba tarnija või teenuste osutaja ees". Sama põhjenduse kohaselt „[kehtivad] eespool nimetatud asjaolud […] juhul, kui krediidiandja ja kaubatarnija või teenuste osutaja vahel on juba varem sõlmitud leping, mille alusel krediidiandja annab kõnesoleva tarnija või teenuste osutaja klientidele krediiti ainult selleks, et võimaldada tarbijal omandada kaupa või saada teenuseid kõnesolevalt tarnijalt või teenuste osutajalt".

23 Sellest tuleneb, et direktiivi 87/102 artikli 11 lõikes 2 sätestatud nõudeõigus on nimetatud direktiiviga tarbijale krediidiandja suhtes antud kaitse, mida ta saab kasutada täiendavalt neile nõuetele, mida ta saab esitada lepingulistele õigustele kohalduvate siseriiklike õigusnormide alusel. Järelikult on nõutav, et nimetatud artiklis viidatud tingimused oleksid täidetud üksnes juhul, kui nõuded esitatakse nimetatud täiendava kaitse alusel.

24 Järgnevalt tuleb märkida, et selline direktiivi 87/102 artikli 11 sõnastus on kooskõlas nimetatud direktiiviga läbiviidava ühtlustamise laadiga. Nagu tuleneb nimetatud direktiivi põhjendusest 25, ei tohiks liikmesriike takistada säilitamast või vastu võtmast rangemaid tarbijakaitsemeetmeid ja seega on vaja tarbijakrediidi valdkond ühtlustada minimaalselt. Liikmesriigid võivad seega kehtestada tarbijat enam soodustavaid õigusnorme.

25 Direktiivi 87/102 artikli 11 lõike 2 kontekstis on Euroopa Kohus otsustanud, et nimetatud direktiivi eesmärk on tarbijakrediidi valdkonnas minimaalse tarbijakaitse tagamine (4. oktoobri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-429/05: Rampion ja Godard, EKL 2007, lk I-8017, punkt 47).

26 Sellist tõlgendust toetab ka nimetatud direktiivi artikli 14 lõige 1, mis kohustab liikmesriike tagama, et krediidilepingud ei kaldu tarbija kahjuks kõrvale käesoleva direktiivi rakendamiseks võetavatest siseriiklike õigusaktide sätetest (vt selle kohta eespool viidatud Rampion ja Godard, punkt 48).

27 Peale selle puudub tarbijal tarnija ja krediidiandja suhte osas igasugune mõju, mis tähendab seda, et tarbija on sõltuvuses neist lepingutingimustest, mis nimetatud kaks ettevõtjat on omavahel kokku leppinud.

28 Lisaks esitavad krediidiandjad tihti tarbijatele laenulepingu sõlmimiseks eelnevalt väljaprinditud taotlusvormi. Seega ei ole tarbijal kui nõrgemal lepingu poolel võimalust seda teksti muuta.

29 Seega, kui seada tarbija õigus krediidiandja vastu nõuded esitada sõltuvusse krediidiandja ja tarnija vahel eksisteerivast ainuõiguslikkuse klauslist, oleks see vastuolus direktiivi 87/102 eesmärgiga, milleks esmajoones on kaitsta tarbijat kui lepingu nõrgemat poolt.

30 Esitatud kaalutlustest tuleneb, et sellises olukorras, nagu on kirjeldatud siseriikliku kohtu poolt eelotsusetaotluses, kus lepingulistele suhetele kohalduvad siseriiklikud õigusnormid sätestavad, et tarbijal on võimalus esitada krediidiandja vastu nõudeid lepingu lõpetamiseks ja makstud summade hüvitamiseks, ei nõua direktiiv 87/102, et sellised nõuded peaksid olema allutatud ainuõiguslikkuse klauslile. Seevastu võib sellise tingimuse täitmine olla nõutud selleks, et tagada teisi õigusi, mida ei ole siseriiklike

õigusnormidega lepinguliste suhete kohta ette nähtud, näiteks õigus esitada kahju hüvitamise nõue kaubatarnija või teenuse osutaja poolse rikkumise korral.

31 Järelikult tuleb esitatud küsimusele vastata, et niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas tuleb direktiivi 87/102 artikli 11 lõiget 2 tõlgendada sellises tähenduses, et tarnija ja krediidiandja vaheline leping, mille alusel on nimetatud krediidiandjal tarnija klientidele krediidi andmise ainuõigus, ei kujuta endast vajalikku tingimust selleks, et nendel klientidel oleks juhul, kui nimetatud tarnija ei ole täitnud oma kohustusi, õigus esitada krediidiandja vastu laenulepingu lõpetamise ja krediidiandjale juba makstud summade hüvitamise nõudeid.

Kohtukulud

32 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Nõukogu 22. detsembri 1986. aasta direktiivi 87/102/EMÜ tarbijakrediiti käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta artikli 11 lõiget 2 tuleb tõlgendada sellises tähenduses, et niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas ei kujuta tarnija ja krediidiandja vaheline leping, mille alusel on nimetatud krediidiandjal tarnija klientidele krediidi andmise ainuõigus, endast vajalikku tingimust selleks, et nendel klientidel oleks juhul, kui nimetatud tarnija

ei ole täitnud oma kohustusi, õigus esitada krediidiandja vastu laenulepingu lõpetamise ja krediidiandjale juba makstud summade hüvitamise nõudeid.

Allkirjad